

Świat kultury

Część V

Problematyka narodowa, narodowych stereotypów i identyfikacji, pojmowania i przeżywania własnej kultury narodowej i stosunku do innych – to jeden z ważniejszych tematów zainteresowania całej, zróżnicowanej grupy „badaczy z Karowej”. Wspomniano już o długoletnich badaniach sympatii narodowych Aleksandry Jasińskiej-Kani, lecz przecież różne badania nad stereotypami narodowymi, antysemityzmem, stosunkiem do mniejszości narodowo-etnicznych prowadził i Ireneusz Krzemiński, i przez wiele lat Ewa Nowicka ze swym współpracownikiem, teraz już samodzielnym pracownikiem nauki, Sławomirem Łodzińskim. Ostatni rozdział antologii otwiera jednak tekst nieżyjącej już – podobnie jak Stefan Nowak – zasłużonej profesorki naszego Instytutu Antoniny Kłoskowskiej. Na początku i na końcu tomu mamy więc teksty jednych z najwybitniejszych polskich socjologów II połowy XX wieku. Fragment, wybrany z dorobku profesor Kłoskowskiej, dotyczy problematyki, która pod koniec jej życia zaowocowała oryginalnymi koncepcjami i pracami na temat rozumienia i badania świadomości narodowej, tworzenia się wyobrażeń i identyfikacji narodowych, konstruowania i przekazywania tożsamości narodowej. Następny tekst („Zmieniający się stosunek Polaków do obcych – czy w stronę otwartego świata?”) – mistrzyni i jej zdolnego ucznia – Ewy Nowickiej i Sławomira Łodzińskiego – pokazuje, jak się zmieniał wraz z nastaniem wolnej Polski stosunek naszego społeczeństwa do obcych (narodowo i etnicznie) i jaką złożoną formę proces przemian przybiera. Z kolei, niedługo jeszcze związana z Instytutem Socjologii, Elżbieta Hałas ukazuje inny aspekt zjawiska *konstruowania rzeczywistości społecznej*, ukazując w tekście „Symboliczna konstrukcja Solidarności: konflikt interpretacji i polityka pamięci” dylematy tworzenia na użytek pamięci zbiorowej obrazów historycznego ruchu „Solidarności”, czyniąc to w oryginalnej dla siebie wersji symbolicznego interakcjonizmu. Dwa ostatnie artykuły nawiązują do tego, co można by nazwać Polską lokalną, zwłaszcza studium „Wesela bezalko-

holowe, czyli zmiana reguł instytucjonalnych w społeczności lokalnej” Piotra Chmielewskiego i jego żony, Elżbiety, także socjolożki, przyjmuje bardzo oryginalną perspektywę. Autorzy postanowili zbadać zjawiska przemian społecznych, zjawiska transformacji przez pryzmat nowych inicjatyw społecznych i propagowania nowych wzorców obyczajowych. Analizują, w jaki sposób *wykreowanie nowych instytucji społecznych* (w tym wypadku – instytucji obywatelskich, stworzonych przez księdza) zmienia świat, czemu ogólne przemiany transformacyjne sprzyjają. Nowe formy zabawy wiejskiej dopiero wtedy mogą się przyjąć, acz też z pewnymi kłopotami, gdy w środowisku lokalnej społeczności wiejskiej zaczną na dobre działać nowa instytucja społeczna. To ona decyduje, że *nie wypada* upijać się na weselu. Tak więc studium szczególnego przypadku służy do ważnych ustaleń teoretycznych (w nurcie tzw. neoinstytucjonalizmu), bo pokazuje, jak ustanowienie instytucjonalnych form wpływa na ludzkie nawyki i wartości, i pozwala przewartościować dotychczasowe wzory. Ciekawe, że to studium pokazuje, jak wolność działania społecznego otwiera nowe możliwości społecznego rozwoju i zmiany. Podobnie trochę Izabella Bukraba-Rylska w swoim tekście „Kultura w Polsce lokalnej – w mikroskopie i przez lunetę” pragnie rozpatrzeć przez pryzmat transformacji systemowej zjawiska przemian w świecie kultury konkretnej, lokalnej, analizowanej na poziomie instytucji kulturalnych, ale także potrzeb ludzi. Autorka stara się opisać, jakie zmiany zaszły od czasu upadku „realnego socjalizmu” w działalności instytucji kulturalnych, które u początku zmian znalazły się w trudnej sytuacji, i w jaki sposób dalszy bieg wydarzeń je przemieniał, ale także, co wolność i swoboda działania wносиły nowego do życia kulturalnego „Polski lokalnej”.

I.K.